

DIYANET
İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DERGİSİ

DİNÎ, AHLAKÎ, EDEBÎ, MESLEKÎ AYLIK DERGİ

1. Cilt

Ağustos 1962

3. Sayı

HAZRET-İ LOKMÂN'IN OĞLUNA ÖĞÜTLERİ

Lokman sûresinden (âyet, 12-19) :

Osman KESKİOĞLU

12 — Gerçekten, Biz, Lokmân'a hikmet verdik; şükret Allah'a, diye. Şükreden kendisi için şükretmiş olur; Nankörlük eden de kendine eder. Allah müstağnidir. Övülmeye tek lâyük olandır.

13 — Hani Lokmân, oğluna öğüt vererek demişti ki : Yavrucuğum Allah'a sakın eş, ortak koşma; çünkü şirk büyük bir zulümdür.

14 — Biz insana anasına, babasına iyi davranmasını da tavsiye ettik. Çünkü anası za'ftan za'fa düşerek onu karnında taşıdı. Sütten kesilmesi bile iki yıl sürdü. Ona : Bana, anana, babana şükret, dedik; ergeç dönüş yine Bana'dır.

15 — Bununla beraber onlar körükörüne Bana ortak koşman için uğraşıp seni zorlarsa, onlara itaat etme; kendileriyle dünyada iyi geçin; fakat sen kendin Bana içten yönelen kimsenin yolunu tut. Sonunda dönüşünüz Banadır. Ben de yaptıklarımızı size birer birer haber veririm.

16 — (Lokmân devamla :) Yavrucuğum iyi bil ki yaptığın şey bir hardal tanesi ağırlığınca olsa da bir kaya içinde veya göklerde veyahut yerin dibinde bulunsa, Allah onu yine senin karşına getirir. Çünkü Allah Lâtîf'dir, Habîr (en ince ve gizli işleri gören ve herşeyin iç yüzünü bilen) dir.

17 — Yavrucuğum, namazı dosdoğru kıl, iyiliği emret, kötülüğü önle. Başma gelene sabret. Bunlar gerçekten azmedilmeğe, başarılmaya değer işlerdendir.

18 — Hem, insanlara karşı öyle kasılıp böbürlenme. Yeryüzünde çalmla kurularak yürüme. Çünkü Allah kendini beğenip öğünen, kurulgan kimseleri aslâ sevmez.

19 — Yürürken itidalle yürü, konuşurken sesini indir; şüphe yok ki, seslerin en çirkini eşeklerin sesidir.

Âyet-i kerîmenin başında Hazret-i Lokmân'a hikmet verildiği bildiriliyor. Hikmet kelimesi Kur'ân-ı Kerîm'de çok geçer. Müfessirlerce bu sözün 23 kadar yorumu yapılmıştır. Birçok yerde peygamberlik ile tefsir olunmuştur. Peygamberlere vahyolunanlar birer hikmettir; dinler hikmet kaynağıdır. Hikmet her şeyin başıdır. Akıl, anlayış, sözde isâbet hep hikmetten gelir. İbn-i Rüşd'ün dediği gibi her peygamber hakîmdir; ken-

disine hikmet verilmiştir. Peygamberler, hikmet kaynağından insanları sulamışlardır. Hikmet kuru sözler değil, tatbik olunan hayâtî düsturlardır. Hikmet nazarî ilimleri elde edip bunları fazîlet uğrunda, hayırlı işlerde uygulayarak rûhu olgunlaştırmanın, fazîletli bir toplum meydana getirmenin en güzel yoludur. Hikmet, bir şeyin niçin ve nasıl olduğunu düşünerek onu yerli yerince yapmak; ilmi, isabetli bir surette amele uygulayarak iyi neticelere ulaşmaktır. Bu suretle hikmet, insanı saadete götürür. Saadet ise gerekeni yapmakla, işlemekle elde edilir.

İşte kendisine hikmet verilen Hz. Lokmân, oğluna saadet yolunu göstermek için öğüt vermeye başlıyor ve ilk öğüdü : Allah'a şirkten, eş tutmaktan sakındırmak oluyor. Zira şirk en büyük zulümdür. Zulüm haksızlık demektir; bir şeyi yerli yerince yapmamaktır. Tabii ki Allah'a eş tutmak kadar yersiz bir hareket olamaz. Şirk, insanın haysiyetini kırıcı bir şeydir, bu bakımdan kendisine de zulüm etmiş olur.

Bundan sonra anaya, babaya iyi davranmak tavsiye olunmaktadır. Bilhassa annenin evlâdı uğrunda çektiği maşakkatler anılarak ana-babaya itaatin zikrolunması boşuna değildir. Anaya, babaya teşekkür : onların haklarını gözetmek, onlara saygı göstermek, itaat etmek, iyilikte bulunmak ile olur. Dünyada onlarla hoşca geçinmek, onlara ağır söz söylememek, karşı gelmemek dinî vazifelerimizdendir. Herkime olursa olsun, yapılan iyilikler aslâ zâyi olmayacağı gibi kötülükler de cezasız kalmaz.

Hz. Lokmân öğütlerine devamla oğluna namazını kılmasını tavsiye ediyor. Namaz insanı olgunlaştırır ve Allahına yaklaştırır. Kişinin kendisini olgunlaştırmanın yolu budur. Lokmân, oğluna iyilik yollarını gösterip kötülükleri önlemesini de tavsiye ediyor ki, bu da toplumu olgunlaştırmaya çalışmak, başkalarını hayra sevk etmek demektir. Aynı âyette sabır da tavsiye olunuyor. Başa gelenlere katlanmak gerekir. Şukadar var ki bu zelilce bir katlanmak demek değildir. Başa gelen belâları savmak, içine düşülen felâketlerden kurtulmak için çalışmak, bu uğurda güçlülere göğüs germek ister. İşte öğülen sabır budur. Diğerine insanca bir sabır denmez.

Hz. Lokmân, bundan sonra oğluna muâşeret dersi vererek davranışına, gidişine, her şeye dikkat etmesini söylüyor. İnsanlara karşı kibirlenip böbürlenmemesini tavsiye ediyor. Çünkü başka insanları hakîr görmeye kimsenin hakkı yoktur. İnsanın kendisini herkesten aşağı görerek küçültmesi de doğru olmaz. Her şeyde itidalden ayrılmamalıdır. Yürürken, konuşurken bile itidale riâyet gerektir. İnsan yeryüzünde bir gölge gibi gezmeli, kimseye ağırlık vermemeli, kimseyi incitmemelidir.

Hz. Lokmân'ın oğluna verdiği bu öğütler, bütün insanlara yapılmış güzel öğütlerdir. Bunları tutanlara ne mutlu!